

Hopp om ett mer demokratiskt land

Manuel Zelayas goda förbindelser med Venezuela och hans beslut att fördubbla minimilönen. Dessa radikala politiska förändringar var viktiga orsaker till att presidenten avsattes, menar Geidy de Mata, känd statsvetare vid det autonoma universitetet San Carlos i Guatemala.

Hon hoppas att den motståndsrörelse som uppstått efter statskuppen är början till ett nytt, mer demokratiskt Honduras.

TEXT: CHRISTIN SANDBERG, SUSANNE ANDERSSON

CHRISTIN SANDBERG

Geidy de Mata, rektor i statsvetenskap vid San Carlos, Guatemalas största universitet.

DEN OMEDELBARA ORSAKEN till kuppen var att Zelaya – trots motstånd från bland annat Högsta domstolen – var på väg att driva igenom en folkomröstning om huruvida en konstituerande församling skulle tillsättas eller inte för att skriva om grundlagen. Zelaya ville modernisera grundlagen som skrevs 1982, då Honduras i praktiken styrdes av militären under överinseende av USA. En grundlagsreform skulle också ge presidenten möjlighet att ställa upp för omval, och hans motståndare hävdade att det var just detta som var Zelayas mål.

– De aktörer som ligger bakom statskuppen finns både i och utanför landet. I Honduras styr ett fåtal mäktiga familjer understödda av den katolska kyrkan och media. USA:s president Barack Obama har öppet fördömt kuppen, däremot inte Pentagon, där många konservativa är representerade, säger de Mata.

Zelayas närmande till Venezuela retade upp landets företagare, militärer och högerpolitiker och var en viktig orsak till kuppen. 2007 blev Honduras medlem i det venezuelanska

oljesamarbetet Petrocaribe, som ger karibiska länder rätt att köpa olja från Venezuela på fördelaktiga villkor. Året därpå gick Honduras som det första liberalt styrda landet med i det Venezuelaledda ekonomiska handelssamarbetet Alba. En annan åtgärd som fick landets privata företagare att rasa och att avskeda många arbetare var Zelayas beslut i december 2008 att fördubbla minimilönerna.

– Detta är radikala politiska förändringar som gjorde att regeringen närmade sig tidigare utslutna grupper i samhället, såsom de fackanslutna arbetarna och bonderörelsen, säger de Mata.

DE FACTO-REGERINGEN Roberto Micheletti anklagar Zelaya för att ha gjort sig beroende av Venezuelas president Hugo Chávez. De menar att Chávez har tillåtits blanda sig i Honduras styre, och Micheletti vinner poäng hos eliten i landet genom att hävda att de har all rätt på sin sida att försvara sitt land från kommunismen.

Det var för att bekämpa kommunismen – rent konkret sandinistregeringen i Nicaragua – som USA på 1980-talet upprättade militärbasen Soto Cano i Honduras. Där verkar fortfarande det honduranska flygvapnet tillsammans med drygt 500 amerikanska soldater. I dag fungerar basen som knutpunkt för USA:s krig mot knarket i Centralamerika och för humanitära hjälpsändningar.

Iduvina Hernández är ordförande för organisationen Säkerhet i demokratin (SEDEM) i

Guatemala och ingick i den människorättsdelegation som besökte Honduras i juli. Hon är övertygad om USA:s inblandning i kuppen.

– Det finns konservativa krafter i USA som konspirerar mot sin egen regering och stödjer kupp-makarna. De representerar det största hotet, inte bara mot Honduras utan mot hela Latinamerika, säger Hernández.

Trots fördömanden från FN, EU, de Amerikanska staternas samarbetsorganisation (OAS) och regeringar världen sitter Honduras de facto-regering kvar vid makten och vägrar låta Zelaya återvända.

– Så länge kupp-makarna sitter kvar kommer inget fritt val att kunna hållas i november. Genom att undlåta att deklarerat detta budskap är det internationella samfundet med brottslingar till statskuppen. Det krävs klara besked, menar Hernández.

STATSVETAREN Geidy de Mata, tror trots allt att kuppen i förlängningen kan ge upphov till ett mer demokratiskt Honduras. Sedan Zelaya avsattes har en massrörelse av aldrig skådat slag växt fram i landet. I bräschen går den nybildade rörelsen, Nationella motståndsfrenten.

– I ett land som karakteriseras av ett två-partisystem med väldigt svag förankring av de politiska partierna hos allmänheten har nu ett flertal sektorer, såsom lärarna, fackföreningarna och bonderörelsen mobiliserat. Jag tror till och med att detta kan vara en bra erfarenhet för det honduranska folket. Det som har hänt kan få dem att vakna upp och utöva sin rätt till deltagande, vilket är en viktig del av demokratin, säger de Mata.

Men flera folkliga protester har slagits ned med våld. Brotten mot de mänskliga rättigheterna har varit omfattande sedan kuppen (se sid 10–11).

– Vi får hoppas att det inte utvecklas till ett blodbad. Det viktigaste är att stärka rättsstaten. Den andra möjliga utvecklingen som jag ser är att den motståndsrörelse som har bildats stärks och att det i sin tur kan ge syre åt bildandet av ett nytt flerpartisystem, säger Geidy de Mata. ■

Svenskt företag stöder kuppen

Det transnationella företaget Tigo/Millicom, där Stenbeckskoncernen är delägare, stödjer förtrycket i Honduras genom att erbjuda tjänster åt kupp-regeringen, skriver den costaricanska nättidningen Nuestro País.

Enligt den honduranska organisationen Feministas en resistencia har Tigo/Millicom och dess Honduraschef tillhandahållit gratis tjänster till högt uppsatta militärer och poliser. På så vis underlättar företaget det förtryck som dessa institutioner utövar mot dem som protesterar mot kupp-makarna.

Organisationen rapporterar även att översten Billy Joya Améndola, inte bara är Tigo/Millicoms främsta rådgivare i landet, utan även säkerhetsrådgivare åt Roberto Micheletti och hans regering. Joya Améndola ledde dödsskvadronerna i Honduras under 1980-talet.

I ett uttalande i Fria tidningen säger Peregrine Riviere, informationschef på Millicom, att ”spekulationerna i de latinamerikanska medierna är absolut nonsens. Millicom är inte involverat i några militära eller politiska händelser. Jag känner inte heller till om Billy Joya Améndola är vår rådgivare.”

Tigo/Millicom säljer telefoni, internet och kabel-tv. Företaget har nio miljoner användare i El Salvador, Guatemala och Honduras och är därmed det ledande mobilföretaget i regionen. I Honduras har företaget 80 procent av mobiltelefonmarknaden.

CHRISTIN SANDBERG

FOTNOT: Svenska Kinnevik, en del av Stenbeckskoncernen, uppger på sin hemsida att de äger 34,9 procent av röster och kapital i Millicom.